

УДК 332.1, 338.2, 351, 352, 353

Ярошенко І.В.¹

¹ старший дослідник, к.е.н. НДЦ ІПР НАН України

ТЕОРЕТИЧНІ І ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ ПРОСТОРОВИМ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ В УМОВАХ ЗАГРОЗ

Дослідження питань ефективності управління регіональним розвитком в Україні, як в довоєнний період, так і в сучасних умовах військового стану та в перспективі післявоєнної відбудови, залишається актуальним, зокрема, пріоритетами виступають пошук шляхів вирішення існуючих територіальних проблем, подолання сучасних викликів та загроз й використання можливостей для саморозвитку регіонів, громад і територій в їх складі, а також створення безпечових умов для їх стійкого функціонування та розвитку, що наразі стає одним із головних пріоритетів. Безпечний соціально-економічний регіональний розвиток пов'язаний із впливом такого поняття як «загроза», розуміння наукових підходів до визначення якого дає змогу краще охарактеризувати його сутність та, в подальшому, сприяти вчасному виявленню, попередженню й протидії таким явищам з метою досягнення необхідного рівня захищеності.

Авторський погляд на узагальнення теоретичних засад регіонального розвитку дозволяє виділити два основні напрями: подолання існуючих регіональних проблем, що наразі залишається актуальним у використанні інструментів політики публічного управління та стимулювання регіонального саморозвитку, що відповідає умовам діючої реформи децентралізації та адміністративно-територіальної організації влади в Україні [1].

Запропонований розподіл теоретичних засад регіонального розвитку за цими двома напрямами повністю відповідає пріоритетам сучасної європейської регіональної політики, що важливо в період вступу України до Європейського Союзу; створює можливості регіонам в процесі відбудови і відновлення України у воєнний і повоєнний періоди, що особливо актуально в умовах перспектив отримання економічної та фінансової допомоги з боку світових і європейських інституцій, країн, фондів тощо; відповідає пріоритетам України в короткостроковій й середньостроковій перспективі подальшого розвитку незалежної державності на основі європейських демократичних цінностей і принципів.

Результати вивчення теоретичних і практичних аспектів формування політики управління просторовим регіональним розвитком в умовах загроз, що набувають важливого значення, зокрема в період воєнного і повоєнного відновлення України, дозволяє сформулювати наступні висновки.

Дослідження теоретичних аспектів регіонального розвитку протягом всього часового періоду їх формування відбувалося в умовах присутності геополітичних, економічних, соціальних, екологічних та інших різних видів дестабілізуючих чинників, зокрема і загроз, які носили глобальний, міждержавний, державний, внутрішньодержавний характер, та наслідків подолання їх впливу [2].

Проведений аналіз еволюції теоретичних засад регіонального розвитку та проєкціювання цих напрацювань на розвиток політики управління соціально-економічним розвитком в Україні дозволило зробити висновок щодо найбільш актуальних напрямів, зокрема, подолання проблем та стимулювання саморозвитку, що формують пріоритети сучасної регіональної політики для країни в цілому та її окремих територій зокрема, які і надалі залишаються актуальними для сучасних умов воєнного і повоєнного періодів.

Становлення регіональної політики в Україні протягом всього періоду державності супроводжувалося постійним впливом як зовнішніх, так і внутрішніх загроз, характерних для різних часових періодів її розвитку і реалізації [3]. Натомість триваюча четвертий рік загарбницька війна РФ проти України за свободу і незалежність загострила актуальність дослідження зазначеного питання, особливо в умовах, коли прояв зовнішніх загроз, пов'язаний із військовою агресією проти українського народу та територій, має безпосередній вплив і взаємодоповнюючий ефект на зростання інших, зокрема і внутрішніх, загроз в країні.

Враховуючи поодинокі приклади ведення війн в світі, зокрема на європейському континенті, та обмежені можливості аналізу подолання наслідків від їх руйнівної дії на країни в цілому та конкретні території, доцільним є проведення детального дослідження особливостей теоретичних аспектів регіонального розвитку в умовах зовнішніх і внутрішніх загроз, зокрема пов'язаних із безпосереднім впливом війни, з урахуванням індивідуальних особливостей, притаманних Україні та її територіям.

Формування теоретичних засад управління розвитком територій, що тривало постійно і продовжується в сучасному світі, завжди відбувалося під впливом таких понять як «виклик», «загроза», «ризик», «небезпека», що притаманні різним історико-географічним умовам, соціально-економічним процесам, науково-технічним прогресивним явищам тощо. Узагальнення цих понять по відношенню до регіонального розвитку, зокрема, в контексті питань вирішення проблем чи то стимулювання саморозвитку, дозволять в подальшому формувати регіональну політику управління розвитком територій, визначати пріоритети й напрями, формувати механізми і інструменти її реалізації, що є особливо актуальним як в період триваючої

військової агресії, так і в період повоєнного відновлення України та постраждалих від війни регіонів, територій і громад.

Адаптація теоретичних аспектів регіонального розвитку для реалізації в сучасній Україні потребує врахування небезпечних умов, спричинених військовою агресією РФ по відношенню до нашої країни. Зовнішні загрози, спричинені триваючою війною в Україні, посилюють негативний й руйнівний вплив на вже існуючі внутрішні і зовнішні загрози, притаманні усім сферам функціонування та розвитку, отже виступають каталізатором з мультиплікативним ефектом. Найбільший вплив від такого дестабілізуючого ефекту спостерігається на життєдіяльності та функціоналі прикордонних регіонів і територій України, що потребує більш детальних додаткових досліджень та обґрунтовує актуальність зазначеної тематики в найближчій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Семигуліна І.Б. Теоретичні аспекти просторового розвитку: аналіз світового досвіду формування системи управління територіями. Бізнес Інформ. 2021. №7. С. 6-14. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-7-6-14>
2. Чужиков В.І. Глобальна регіоналістика: історія та сучасна методологія. Київ : КНЕУ, 2008. 272 с.
3. Вахович І.М., Табалова О.Є. Регіональні асиметрії сталого розвитку України: діагностика та механізм вирівнювання : монографія. Луцьк : Волиньполіграф, 2012. 333 с.